

AMMATILLISET AJASSA!

15/10/2024

Arvoisa kansanedustaja

Ammatilliset ajassa -kirjeessämme haluamme viestiä edustamiemme koulutusaloja koskettavista ajan-kohtaisista aiheista. OAO ry on osa OAJ:tä ja edustamme yli 16 500 ammatillisten oppilaitosten, ammatti-korkeakoulun, taiteen perusopetukset ja vapaan sivistystyön opettajaa ja tutkijaa.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusmallin muutos ei kohtaa oppivelvollisten tarpeita

Perusopetuksen oppilaista noin 25%:lla on tehostetun tai erityisen tuen tarve. Suurin osa heistä hakeutuu perusopetuksen päätyttyä ammatillisen tutkintokoulutukseen tai tutkinto-koulutukseen valmentavaan koulutukseen (TUVA). TUVA-koulutukseen hakeutuneista tai sijoitetuista oppivelvollisista yli 90% opiskeli ammatillisissa oppilaitoksissa vuonna 2023. Opiskelijoiden tarpeet tuovat ammatillisiin oppilaitoksiin erityistä haastetta oppimisen tuen, mutta myös monenlaisten muiden ongelmien muodossa (mm. elämänhallinnan ongelmat, mielenterveys- ja päihdeongelmat, oppimisen ongelmat, sosiaaliset ongelmat, motivaation puute). Opinnot eivät edisty, heillä on paljon poissaoloja ja tarvitaan eri tahojen yhteistyötä asioiden selvittämisessä ja tukitoimien toteuttamisessa.

Tämä sopii erittäin huonosti suunnitteilla olevaan ammatillisen koulutuksen rahoitusmalliin, joka korostaa tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta. Ammatillisessa koulutuksessa perusrahoitusta suunnitellaan vähennettävän nykyisestä. Vastaavasti tuloksellisuutta (suoritetut tutkinnon osat ja tutkinnot, työllistyminen ja jatko-opiskelu) ollaan lisäämässä. Rahoituksen painotuksen muutokset (50/30/20) soveltuvat erittäin huonosti erityisesti oppivelvollisten koulutukseen, jotka tarvitsevat paljon lähiopetusta ja tukea oppimiseen sekä muihin ongelmiinsa. Heillä pitää olla mahdollisuus opiskella kolme vuotta, mutta nyt heitä yritetään saada valmistumaan huomattavasti lyhyemmässä ajassa tuloksellisuuteen vedoten. Tämä näkyy jo nyt työelämässä valmistuneiden osaamisen tasossa.

Erityisen tuen kerrointa ei saa poistaa ja rahoituksen kohdentumista tulee seurata

Rahoitusmalliin on tulossa monia muutoksia. Erityisen tuen kerrointa ollaan poistamassa. Uutena on tulossa opiskelijan lähtötasokerroin. Oppimisen tukea ollaan uudistamassa. Se on menossa oikeaan suuntaan, mutta ei ole vielä riittävä.

Rahoitus on yleiskatteellista, joten koulutuksen järjestäjän taloudellisesta tilanteesta ja arvoalinoista johtuen rahoitusta voidaan kohdentaa muualle kuin erityiseen tukeen tai tukiopeutukseen. Miten rahoituksen kohdentumista seurataan?

TUVA-koulutuksen rinnalle tarvitaan kuntouttavan opetuksen malli

Tutkintokoulutukseen valmistava koulutus on suunnattu oppivelvollisille ja aikuisille, jotka tarvitsevat valmiuksia hakeutua lukiokoulutukseen tai ammatilliseen tutkintokoulutukseen. Koulutukseen hakeutuu tai sijoitetaan noin 17% ikäkuokasta, yli 10 000 nuorta. TUVA-koulutuksessa on opiskelijoita, joiden kohdalla ongelmat (esim. mielenterveyteen tai elämänhallintaan liittyvät haasteet) ovat niin suuria, että TUVA-koulutuksen tavoitteita edes opetus- ja opiskeluhooltohenkilöstön tuella, ei ole realistisia saavuttaa.

Tarvitaan uudenlainen toimintamalli (OKM ja STM) toteuttaa koulutusta, joka tukee paremmin nuoren tilannetta ja kuntoutumista. Se edellyttää mm. sopimista henkilöstörakenteesta, vastuun- ja työnjaosta, kelpoisuuksista, osaamisen jakamista ja hallinnon rajat ylittävää yhteistyötä. Kuntouttava opetus olisi nuoria ja nuoria aikuisia palveleva malli, jossa toimintaympäristönä toimisi oppilaitos.

Uudelleen kouluttautumien vaikeutuu ja työelämän kohtaanto-ongelma lisääntyy

Hallituksen päätös on jyrkässä ristiriidassa työmarkkinoiden tarpeiden kanssa. Lähes kaksi kolmasosaa liikenteen, metsätalouden, ravitsemustoiminnan ja monien palvelutuotannon toimialojen työvoimatarpeesta edellyttää ammatillista osaamista. Ammattiosaamisen AMKE:n laskelmien mukaan leikkaus tulee tarkoittamaan yli 11 000 opiskelijan vähennystä koulutukseen. Ammatillisen koulutuksen rahoitus on yleiskatteellista. Käytännössä koulutuksen järjestäjät päättävät esim. mihin leikkaukset kohdistetaan. Mitkä ovat ne tutkinnot, jotka lopetetaan? Onko vaarana harvinaisten, valtakunnallisen huoltovarmuuden kannalta merkittävien alojen alasajo?

Alan vaihtamisesta esim. työttömyyden kohdatessa tulee entistä vaikeampaa, koska rahoitusmallin muutosten (nk. hinnoittelukerätoimet) seurauksena ammatti- ja erikoisammattitutkintojen järjestämisen taloudelliset edellytykset ovat käytännössä olemattomat. Aikuisten kohdalla on monia ammatti- ja erikoisammattitutkintoja, jossa tutkintoon hakiessa (esim. ajoneuvokatsastaja) vaaditaan aiemmin hankittu soveltuva tutkinto. **Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot pitää rinnastaa jatko-opinnoiksi korkeakouluopintojen rinnalle.** Tilannetta pahentaa entisestään aikuiskoulutustuen lakkauttaminen.

Rahoitusleikkausten vaikutukset ovat oppilaitoksissa suuria

Hallituksen päätös leikata rahoitusta todellisuudessa miltei 150 miljoonaa, on aiheuttanut useissa oppilaitoksissa yt- ja muutosneuvottelut tuotannollisista ja taloudellisista syistä. Opetushenkilöstön määrä vähenee, jolloin leikkauksilla on vaikutus väistämättä myös oppivelvollisten koulutukseen.

Olemme toivoneet työrauhaa ammatilliseen koulutukseen jo pitkään. Emme halua olla jatkuvasti vaihtuvien hallitusten hiekkalaatikko, jossa voidaan temmeltää kulloisenkin poliittisen ideologian mukaan. Ammatillinen koulutus tarvitsee yli hallituskausien menevän **realistisen** suunnitelman ja rahoituksen.

Ammatillisin terveisin,
hallituksen puolesta

Lauri Hietalahti Jaana Antila
puheenjohtaja varapuheenjohtaja
p. 0503286131 p. 0444557722

Markku Seppälä
varapuheenjohtaja
p. 0505536002

